

«Dødsdansen» med NAV

Politikere som er opptatt av psykisk helse, bør gjøre mer fleksibel uføregradering til valgkampsak.

TEKST

Werner Nebelung

PUBLISERT 28. mai 2021

PSY
KOL
OGI

EMNER **Uføretrygd**

Jeg er skolepsykolog og har spesialisert meg på å arbeide med barn og unge som får psykiske vansker fordi de kommer til kort i skolen på grunn av medfødte lærevansker eller ADHD.

En rekke unge mennesker med lærevansker har varig nedsatt arbeidsevne. Noen av disse kan arbeide mer enn 50 prosent. Mange får ikke tilstrekkelig hjelp i skolen og møter yrkeslivet uten fullført utdanning. Disse må be om hjelp fra NAV til livsopphold og bistand til å oppnå yrkeskompetanse via arbeidserfaring.

Unge med medfødte lærevansker, der arbeidsevnen er nedsatt med mer enn halvparten, vil kunne ha krav på uføretrygd, slik at lønn og uføretrygd til sammen utgjør 100 prosents ytelse. Da vil de kunne ha tilstrekkelig til et verdig liv og kan brødfø en familie.

LES OGSÅ

Køen inn til psykisk helsevern - og en vei ut av uføret

Det er på tide å tilpasse attføringssystemet til den enkelte slik at psykiske lidelser som varer mer enn fire år, ikke ender i uførhet. Tidsavgrensningen av arbeidsavklaringspenger bør opphøre.

Lappeteppe

NAV har ingen varig løsning for gruppen av unge arbeidstakere der arbeidsevnen ligger over 50 prosent, men under 100. Disse har ikke krav på uføretrygd. Målet synes her å være å arbeide mot full yrkesdeltagelse, på tross av at dette for mange ikke er realistisk.

«For unge mennesker med nedsatt arbeidsevne, med ønske om å arbeide, vil dagens ordning paradoksalt nok kunne redusere deres yrkesdeltagelse»

Arbeidstakeren mottar et stadig skiftende lappeteppes av ytelses, saksbehandlere og private kompetansebedrifter (NAV-industrien). Disse unge med læreversker har ingen mulighet til å kunne orientere seg og sikre egne rettigheter i et regelverk der også erfarne NAV-medarbeidere mangler oversikt eller tar feil.

Ytelse fra NAV og lønn er utilstrekkelig for å kunne leve et «normalt liv» som andre unge jevnaldrende. Mange må også stadig søke sosialhjelp til uforutsette utgifter som tannlegeregninger, høye strømutgifter eller andre regninger.

Mange med varig nedsatt arbeidsevne vil forsøke å presse seg for å få endene til å møtes (hvilket også er hensikten med å holde de midlertidige NAV-ytelsene lave). For unge med nedsatt arbeidsevne vil dette være håpløst og en fysisk eller psykisk krasjlanding vil være relativt forutsigbar. Etter noe sykemelding og helsehjelp er det klart for neste runde!

Psykisk belastning

«Dødsdansen» med NAV og helsevesenet fortsetter til den unge mot formodning klarer å komme ut i 100 prosent varig arbeid, avslutter livet, finner seg alternative inntektskilder, får hjelp av kriminalomsorg, blir så fysisk eller psykisk syk at man blir ufør.

Situasjonen er en enorm psykisk belastning for en gruppe unge mennesker som allerede er frarøvet troen på seg selv i skolen. Økonomiske utfordringer og økende psykiske helseplager rammer både unge mennesker og deres familie, hvor noen går til grunne.

For unge mennesker med nedsatt arbeidsevne, med ønske om å arbeide, vil dagens ordning paradoksalt nok kunne redusere deres yrkesdeltagelse!

Reglene bidrar til en unødvendig økning i det offentlige utgifter til NAV, kompetansebedrifter, psykisk helsevern og kommunale støtteordninger.

Endring av regelverk, med mer fleksibel uføregradering, vil kunne redusere psykisk sekundærlidelse og redusere arbeidsoppgaver for NAV og psykisk helsevern, forebygge psykisk uhelse og tidlig død.

TEKST

Werner Nebelung, psykologspesialist, DPS Arendal

